

SAMEDIGGI

SAMEDIGGE

SAEMIEDIGKIE

SAMETINGET

MØTEBOK 4/92

SIDE 1

Tid : 15. september 1992, kl.09.00 - 12.00 / kl.15.00 - 18.00
17. september 1992 kl.09.00 - 12.00

Sted : Samelandssentret, Karasjok

Representanter:

1. Olav M. Dikkanen	21. Mary Mikalsen Trollvik
2. Magnhild Mathisen	22. Nils Jernsletten
3. Inger K. Juuso	23. Aage Pedersen
4. Johan Jernsletten	24. Esther Fjellheim
5. Ingrid Smuk Rollstad	25. Olav Andersen
6. Jon V. Aslaksen	26. Haldis Thommassen
7. Hans Guttorm	27. Inger-Ann Fosli
8. John H. Eira	28. Oddvin Storelv
9. Egil Olli	29. Ivar M. Simonsen
10. Ole H. Magga	30. Inger A. Johansen
11. Mathis M. Sara	31. Lennart Mikkelsen
12. Mikkel A. Gaup	32. Ante Eriksen
13. Alf E. Nystad	33. Ing-Lill Pavall
14. Josef Vedhugnes	34. Ella Holm Bull
15. Peder Mathisen	35. John Nordfjell
16. Svein H. Bårdsen	36. Jarle Jonassen
17. Ruth Rye Josefsen	37. Máret Guhttor
18. Mimmi Bæivi	38. Ingrid Wernberg
19. Eilif O. Larsen	39. Johan M. Sara
20. Lars Nilsen	

Søknader om permisjon ble referert og innvilget for følgende representanter:

- nr. 6 : Jon Viktor Aslaksen
- nr. 12: Mikkel A. Gaup
- nr. 18: Mimmi Bæivi
- nr. 22: Nils Jernsletten
- nr. 26: Halldis Thommasen

Vararepresentant for representant nr. 6: Magnar Helander tok sete.

Vararepresentant for representant nr. 12: Kisten A. B: Eira innkalt, men kunne ikke møte.

Vararepresentant for representant nr. 18: Terje K. Haugen tok sete.

Vararepresentant for representant nr. 22: Henry Minde tok sete.

Vararepresentant for representant nr. 26: Anders Oskel innkalt, men kunne ikke møte.

Permisjoner ble innvilget for følgende representanter:

Ester Fjellheim torsdag 17. september
Inger A. Fosslie fra torsdag 17. september kl.09.00
Mathis M. Sara fra tirsdag 15. september kl. 12.00
John H. Eira fra tirsdag 15. september kl.15.00

Saksliste:

- SAK 27/92 KONSTITUERING AV SAMLINGEN**
-navneoppdrag, permisjoner, innkalte vara-
representanter
-godkjenning av innkalling og saksliste
- SAK 28/92 SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN, HERUNDER
REFERATSAKER**
- SAK 29/92 KUNNGJØRING AV NYE SAKER**
- SAK 30/92 ST.MELD. NR. 61 (1991-1992) KULTUR I TIDEN**
- SAK 31/92 STORTINGSMELDING NR 62 (1991-92) NY LANDSPLAN FOR
NASJONALPARKER OG ANDRE STØRRE VERNEOMRÅDER I NORGE**
- SAK 32/92 LEIF DUNFJELL - SØKNAD OM FRITAK FOR VERVET SOM
VARAREPRESENTANT TIL SAMETINGET I VALGKRETS 6
ALTA/KVALSUND**
- SAK 33/92 ST.MELD.NR. 58 (1991-92) OM STRUKTUR- OG
REGULERINGSPOLITIKK OVERFOR FISKEFLÅTEN (STRUKTUR-
MELDINGEN).**

SAK 27/92 KONSTITUERING AV SAMLINGEN

Møtelederskapet ved Hans Guttorm åpnet møtet.

a) Godkjenning av innkalling

Vedtak: Innkallingen av 31.08.92 ble enstemmig godkjent.

b) Godkjenning av saksliste

Vedtak: Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent

SAK 28/92 SAMETINGSLUTTENS ERKLÆRING OM VERKSONHETEN, HERUNDER

Sametinget er orienterte om rådets arbeid og har satt til orientering.

SAK 29/92 KULLISØKING 17. MARS 1992

Det ble behandlet følgende saker:

- 1) Jobb og arbeid i kommunene
- 2) Estimer for 1992 for grunnskole og

Det ble tatt opp spørsmål om oppfølging av nye saker:

- 1) Møtelederskapet innstiller overfor plenum at saken oversendes Sametinget

Enstemmig

- 2) Møtelederskapet innstiller overfor plenum at saken oversendes Sametinget

Enstemmig

SAK 30/92 KULLISØKING 17. MARS 1992 I TIDEN**I. DOKUMENTER**

- St.meld. nr. 61 (1991-92). Kultur i tiden

II INN

Hovedkomiteen innstiller overfor Sametinget om oppfølgingen ovenfor

1 INN

Sametinget har nå legger fram en samlede forslag til endringer man de foretas en bred vurdering av og de utfordringer vi står

St.meld. nr. 61 (1991-92) Kultur i tiden, presenterer kulturlivet i Norge i hele sin bredde. Det er fra Sametingets side positivt å konstatere at utfordringene for samisk kultur presenteres i et eget kapittel.

Sametinget vil legge hovedvekten av sin uttalelse på kapittelet om samisk kultur. Det er samtidig viktig å se utviklingen i det samiske kulturlivet i sammenheng med det øvrige kulturtilbud i lys av Regjeringens målsetting om:

"...reelt likeverd og reell likestilling mellom samisk og norsk kultur." (St.meld. nr. 61 (1991-92) s. 235 siste avsnitt)

2 OVERFØRING AV OPPGAVER OG MYNDIGHET TIL SAMETINGET

Sametinget vil understreke regjeringens vilje til å overføre eksisterende ordninger og tiltak på kultursektoren til Sametinget. På bakgrunn av de signaler Sametinget tidligere har gitt i forhold til dette, synes meldingen å følge den linje tinget selv har presentert.

Spørsmålet om overføring av oppgaver og myndighet til Sametinget, er for tiden inne i en mellomfase. Etter Sametingets behandling av sak 4/92 "Overføring av oppgaver og myndighet til Sametinget", har det vært en løpende dialog mellom Sametinget og regjeringen og det forventes at etableringen av et eget samisk kulturråd vil være en realitet fra 1993.

2.1 Sametingets myndighet

Overføring av oppgaver og myndighet til Sametinget er et tosidig tema. Som det her antydes dreier det seg både om overføring av rene forvaltningsoppgaver, og overføring av myndighet til oppnevning, utforming av retningslinjer og en mulighet til prioritering mellom ulike tiltak.

Den førstnevnte delen vil i liten grad påvirke Sametingets status som politisk organ. Det store spørsmålet i politisk sammenheng vil være hvilke reelle muligheter Sametinget vil få når det gjelder myndighetsutøvelse. Meldingen skisserer en del sentrale momenter knyttet til instruksjonsmyndighet, omgjøringsrett og klageadgang.

Når det gjelder det finansielle ansvar for samiske kulturspørsmål, påpeker regjeringen nødvendigheten av et nært samarbeid mellom de sentrale myndigheter og Sametinget. I tillegg påpekes det i meldingen at kommuner og fylkeskommuner fortsatt har et ansvar for å medvirke til at det kan bli en helhet og sammenheng i den offentlige politikken på dette feltet.

Sametinget ser i utgangspunktet positivt på disse signalene. Det er likevel ett moment som ikke drøftes i denne omgang. Det dreier seg om Sametingets egen finansielle evne til å fremme nye initiativer på kultursektoren. Meldingen gir ingen signaler om en styrking av Sametingets kulturbudsjett ut over eksisterende budsjetttrammer.

Det forventes imidlertid at det i forbindelse med Statsbudsjettet for 1994 kan innledes en dialog med hensyn til spørsmålet om rammeoverføringer til Sametinget, og at ovenstående problemstilling kan drøftes med tanke på en friere stilling m.h.t. prioriteringer og nye initiativ fra Sametinget.

Det ovenstående vil bli utførlig drøftet i kapittel 5.

3 KULTURPOLITISKE UTFORDRINGER

Meldingens signaler med hensyn til kulturpolitiske utfordringer, viser at regjeringen ser positivt på å styrke det samiske kulturlivet. Dette gjelder spesielt på formidlingssiden. Sametinget er tilfreds med at departementet vil støtte initiativ når det gjelder å få presentert det samiske kulturliv både internasjonalt, nasjonalt og internt i den samiske befolkningen.

Sametinget er videre tilfreds med at det signaliseres bredere støtte til tiltak for barn og unge. Også her lanseres det en rekke konkrete tiltak initiert av departementet og Norsk Kulturråd.

Når det gjelder øvrige tiltak, signaliseres det støtte til ulike prosjekter som tar sikte på å etablere samlingssteder for samer, spesielt i områder der den samiske kultur er under stort press (sør- og lulesamisk område, kystområdene i Nord-Norge og Oslo).

4 INTERNASJONALE FORHOLD

Sametinget har i sin plan for perioden 1991-1993 uttalt at:

"2: Når et sameting opprettes i Sverige, vil det være naturlig å ta opp spørsmålet om samisk representasjon i Nordisk Råd." [Sametingsplan for perioden 1991-1993, s. 39 pkt. 5.9.2:]

Det er derfor svært positivt at regjeringen i meldingen uttaler at spørsmålet vil bli tatt opp i Nordisk Ministerråd.

Sametinget vil også fremheve initiativet til å få utarbeidet en felles nordisk samisk konvensjon. Behovet for en felles nordisk samepolitikk vil øke ettersom det utvikles en tettere integrasjon med EF.

5 NY MODELL FOR FUNKSJONSFORDELING PÅ KULTURSEKTOREN

Ny funksjonsfordeling på kultursektoren er et sentralt tema i meldingen. I forhold til de erfaringer Sametinget har gjort m.h.t. finansiering av ulike kulturinstitusjoner, synes behovet for en klargjøring å være til stede. Meldingen synes som prinsipp å legge opp til en klarere definisjon av ansvar og finansieringsløsninger.

Det drøftes imidlertid ikke eksplisitt i meldingen hvordan funksjonsfordelingen bør være ved finansiering av samiske kulturinstitusjoner.

Sametinget har tidligere uttalt:

"Det har vært, og er, en stor ulempe at finansiering av drift, prosjekter og fysiske investeringer innen ulik samisk kulturvirksomhet ikke er bedre samordnet enn i dag. Dette har medført en uoversiktlig situasjon ved fordeling av ansvar på ulike finansieringsinstitusjoner, og en tilfeldig prioritering av samiske kulturtiltak." [SAK 4/92 Overføring av oppgaver og myndighet til Sametinget].

Sametinget ser det som naturlig at tinget gjennom samisk kulturråd tar på seg oppgaven å samordne og prioritere planer om nye samiske kulturinstitusjoner og forestå evaluering og utvikling av dagens og nye tilskuddsordninger.

5.1 Sametingets rolle

Kulturmeldingen illustrerer på en utmerket måte konflikten mellom Sametingets frie rolle og sentrale myndigheters behov for å beholde deler av det samepolitiske initiativ.

Etableringen av Sametinget og de vurderinger Stortinget la til grunn under behandlingen av Ot.prp. nr. 33 (1986-87) - Om lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold, har gradvis og etter Sametingets eget ønske, ført til at ulike forvaltningsoppgaver nå overføres Sametinget. Den overføringen som nå gjennomføres innebærer også at Sametinget får myndighet til å utforme retningslinjene for de ulike ordningene, samt prioritere mellom etablerte tiltak.

Signaler fra departement og regjering tyder på at man vil endre bevilgningsrutinen til Sametinget i takt med samordningen av de budsjettposter som skal overføres. Dette innebærer at man vil gå over til større grad av rammebudsjettering. Disse signalene innebærer at Sametinget får større frihet til prioritering innenfor egne rammer.

I utgangspunktet vil overføringen av forvaltningsoppgavene i liten grad gi Sametinget en økt reell myndighet. De ulike budsjettpostene er gjerne tiltak og støtteordninger med etablerte rutiner og retningslinjer, og med forpliktelser overfor mottakerne som innebærer at de ikke kan endres på kort sikt. Den politiske handlefriheten innenfor rammene vil allerede ved første budsjettbehandlingen være svært begrenset.

Samtidig ser man i regjeringens kulturmelding at viljen til å styrke det samiske kulturliv er til stede. Det nevnes en rekke konkrete tiltak som det varsles støtte til. Dette er som tidligere nevnt positivt i seg selv. Samtidig beskriver det myndighetenes tosidighet i forhold til Sametinget. Sametingets frie stilling skal ivaretas gjennom forvaltningen av allerede eksisterende ordninger, mens regjeringen og departementet skal ha initiativet og foreta prioriteringen av nye tiltak for samisk kultur.

Det er riktig at samordning av bevilgninger til samiske formål via Sametinget innebærer at ulike departementer avgir instruksjonsmyndighet i forhold til hvilke tiltak midlene skal gå til. I tråd med Sametingets egen plan vil Sametinget få igangsatt en samepolitisk kulturdebatt med fokus på innholdet i den fremtidige samiske kulturpolitikk og samtidig sørge for økonomiske virkemidler. utfordringen for Sametinget ligger i å makte begge delene.

5.2 Fylkeskommunenes og kommunenes ansvar overfor samiske kulturtilbud og institusjoner.

De store variasjonene i den samiske bosetningen når det gjelder befolkningskonsentrasjon og samhörighet, tilsier at de lokale og regionale organers ansvar vil variere. De fylker og kommuner som i dag er definert inn i språklovens forvaltningsområde, har naturlig et klart ansvar for på eget initiativ, å styrke sin egenkompetanse og å bidra til at nasjonale samepolitiske målsettinger følges opp.

Sametinget vil spesielt rette søkelyset mot de sørsamiske områder i denne sammenheng. Det er ikke rimelig å forvente at det lar seg gjøre å koordinere tilbudene og fordele ansvaret når 4 fylkeskommuner og et utall kommuner er involvert i forhold til sørsamene. Det er derfor Sametingets oppfatning at det statlige engasjement må økes i disse områdene. I særlig grad gjelder dette i spørsmål om finansiering av utbygging og drift av forsamlingssteder/kulturhus.

6 KULTURBYGG

Sametinget har i sin plan for perioden 1991 - 1993 uttalt at:

"2: Sametinget vil arbeide for at etablering og drift av samiske kulturhus blir ivaretatt og sikret med offentlige tilskuddsordninger." (Sametingsplan for perioden 1991-1993, s. 32 pkt. 5.4.1.2)

Sametinget mottar stadig nye initiativer med hensyn til etablering og drift av samiske kulturhus. Variasjonene i organiseringen synes å være like omfattende som det mangfold av finansieringsformer som gjennom årene er etablert. Noe også meldingen påpeker som et problem. Resultatet blir gjerne uklare ansvarsforhold og mange finansieringskilder å forholde seg til.

Sametinget ser behovet for å fremme en samlet plan for samiske kulturhus. Denne planen vil måtte legge grunnlaget for gjennomføringen av eksisterende planer, og kartlegge eventuelt nye behov.

Sametinget bør imidlertid få visse signaler om statlige myndigheters ambisjonsnivå m.h.t. samiske kulturhus. Videre må det gjennomføres en drøfting med hensyn til ansvarsfordelingen mellom stat, fylkeskommune og kommune. Som tidligere nevnt vil det være naturlig at det fylkeskommunale/kommunale engasjement samsvarer med den samiske andel av befolkningen i de respektive områder.

Regjeringens kulturmelding gir et godt utgangspunkt for den ovenstående prosess med bakgrunn i den målsetting meldingen skisserer om ny fordelingsmodell, utbygging av et kulturnettverk og positive signaler til etablering av samiske kulturbygg og forsamlingssteder.

7 SAMISK KULTURPOLITIKK FREMOVER

Sametinget er opptatt av å utvikle politikken på kultursektoren til å bli noe mer enn krav om økninger i de enkelte statsbudsjettposter rettet mot statlige myndigheter. Dette kommer også klart til uttrykk i Sametingsplanen for 1991-1993:

"På denne bakgrunn er tilfredsstillende rammevilkår med hensyn til finansiering av samiske kulturtiltak viktig, men bør ikke bli det mest framtrædende i Sametingets kulturpolitiske engasjement. Sametingets fremste utfordring i den nærmeste framtid er å gjøre samisk kulturpolitikk til noe mer enn kamp om økonomiske midler til samiske kulturtiltak på de årlige statsbudsjett. På den annen side vil den økende interessen for samisk kultur medføre et økt behov for økonomisk satsing og større konkurranse om midlene. De ulike støtteordningene som i dag eksisterer bør derfor samordnes og bli en del av en helhetlig samepolitikk. De kunstneriske uttrykksformer i vår kultur må gis reelle og bedre utviklingsmuligheter. Samtidig er det viktig at det er vi selv som har hånd om forvaltningen av vår egen kultur (jf. punkt 5.4.1 nedenfor)." (Sametingsplan for perioden 1991-1993, punkt 3.4.1 s. 18 andre avsnitt)

Dette forutsetter imidlertid en større økonomisk handlefrihet. Bare slik kan de samisk nasjonale og internasjonale rettsregler om selvbestemmelsesrett oppfylles.

Olav Andersen (NSR/samarbeidsgruppa) fremmet følgende endringsforslag:

Pkt. 3 kulturpolitiske utfordringer - siste avsnitt- parantes

(sør- og lulesamisk område, markasamiske områder i Ofoten og Sør- Troms, kystområdene i Nord- Norge og Oslo)

punkt 6, 3. avsnitt 1. setning

Sametinget vil imidlertid gi visse signaler om hvilket ambisjonsnivå statlige myndigheter bør ha med hensyn til samiske kulturhus.

Lennart Mikkelsen fremmet med hjemmel i foretningsorden § 27 en protokolltilførsel som vedlegges protokollen.

III VOTERING

Olav Andersens endringsforslag enstemmig vedtatt

IV ENDELIG VEDTAK

Hovedkomiteen for kultursakers innstilling med endringer ble enstemmig vedtatt.

**SAK 31/92 STORTINGSMELDING NR 62 (1991-92) NY LANDSPLAN FOR
NASJONALPARKER OG ANDRE STØRRE VERNEOMRÅDER I NORGE**

I. DOKUMENTER

- Brev av 09.07.92 fra Miljøverndepartementet

II. INNSTILLING

Hovedkomiteen for næringssaker fremmet innstilling overfor Sametinget ved saksordfører Ing- Lill Pavall:

Sametinget er i utgangspunktet fornøyd med at regjeringen har lagt frem en stortingsmelding der forslag til ny nasjonalparkpolitikk presenteres. Meldingen gir et godt bilde av grunnlaget for den videre utforming av nasjonalparker og verneområder.

Sametinget ser i likhet med andre nødvendigheten av vern av naturen og naturressursene. Gjennom de siste årtier har tidligere urørte landskap gjennomgått en gradvis reduksjon gjennom utbygginger av veier, kraftledninger, kraftverk m.m. Det er derfor positivt at regjeringen fremmer flere forslag til nasjonalparker og verneområder.

Sametinget vil vise til at samer til alle tider har brukt naturen og samisk kultur og levemåte har alltid vært nært knyttet til naturen. For det samiske samfunn er derfor bevaring av naturen av stor nødvendighet. Tinget vil derfor i denne forbindelse påpeke at de samiske interesser ikke synes å være vurdert på en god nok måte. Samiske interesser i meldingen synes bare å være knyttet til reindriftsinteresser.

Meldingen viser til at følgende motiver har vært sentrale i arbeidet med å verne sammenhengende naturområder i Norge:

- vern av villmark
- vern av store økosystemer
- vern av vakre og urørte landskap
- vern av dyre- og planteliv
- vern av naturområder for friluftsliv

Disse motiv gir etter Sametingets mening et godt grunnlag til utvelgelse av områder til nasjonalparker og verneområder.

Sametinget ser det imidlertid som en mangel at vern av samiske kulturlandskap ikke foreligger som et selvstendig motiv i denne sammenheng. Når det gjelder de samiske områder så har de fleste naturtyper vært i bruk. Det vil si at de fleste områder kan defineres som kulturlandskap ut fra samisk synsvinkel der kulturminner ses i sammenheng med det topografiske landskap og at dette danner et kulturlandskap.

De samiske kulturlandskap er spesielle der spor etter bruk ikke fremkommer i større grad. Enkelte av disse områder bør vernes for inngrep utenifra.

Sametinget vil foreslå at et av motivene for vern bør være å sikre de områder som er brukt til de tradisjonelle primærnæringer for inngrep. Tinget vil da foreslå følgende selvstendig motiv for vern:

- Vern av samiske kulturlandskap for de tradisjonelle samiske primærnæringer.

I meldingen blir det vist til at verneintresser til nå i stor grad ikke har kommet i konflikt med næringsinteresser. Meldingen omhandler ikke hvorvidt etablering av nasjonalparker vil øke presset på omkringliggende samiske områder. Flere kommuner, bl.a. i Finnmark, har også bedt om at konsekvensene av en etablering av nasjonalpark må klargjøres slik at lokalbefolkningens tradisjonelle bruk ikke berøres.

Meldingen viser også at det generelt er vanskelig å kartlegge konflikter mellom verneinteresser og andre samfunnsinteresser og at dette bør skje i den videre utforming av de enkelte verneforslag. I denne forbindelse vises det at verneforslagene ofte er begrunnet i nasjonale og internasjonale interesser, mens konfliktsinteressene som regel er knyttet til den enkelte bruk, den enkelte bygd eller kommune.

I de samiske områder, med en intensiv bruk av utmark vil konflikt mellom interessene kunne oppstå. I samiske områder, spesielt i Finnmark og Nord-Troms har utmarken vært en felles ressurs som i alle tider har vært i bruk. Konfliktgraden mellom tradisjonell bruk og verneinteresser vil imidlertid variere etter hvordan forvaltningen av nasjonalparkene blir lagt opp. Ut i fra et samisk synspunkt trenger ikke konfliktgraden å bli stor hvis det ved forvaltning av nasjonalparkene åpnes for tradisjonell samisk primærnæringsutøvelse.

Sametinget viser også til at rettighetsspørsmålet til den såkalte "statens umatrikulerte grunn" i Finnmark og Troms ennå ikke er avklart. Dette er spørsmål som samerettsutvalget utreder. Samerettsutvalgets mandat omfatter også forvaltningsmessige vurderinger av spørsmålet vedrørende land og vann i Finnmark. Eventuelle nye initiativ til utvidelse av eksisterende nasjonalparker og etablering av nye nasjonalparker kan oppfattes som å være forsøk på å foregripe Samerettsutvalgets anbefaling. Sametinget vil derfor foreslå at det ved etablering og utvidelse av nasjonalparker foretas en nærmere vurdering av disse spørsmål.

I meldingen fremkommer det at forvaltningen av nasjonalparkene fremdeles skal være et nasjonalt statlig ansvar. Departementet går imidlertid inn for at berørte lokalsamfunn i større grad skal trekkes inn forvaltningen av det enkelte verneområde. Sametinget er i enig i dette.

Ved at lokale interesser trekkes inn i forvaltningen vil konflikter med andre samfunnsinteresser forbygges. Forvaltningen av nasjonalparkene må også ses i denne sammenheng. Nasjonalparkene bør i utgangspunktet også forvaltes slik at de tjener lokale interesser.

I de siste år har konkurransen om naturressursene blitt stadig sterkere. Også i samiske områder. Ved forvaltningen av nasjonalparker bør en også ha dette for øye. For å forebygge konflikter må primærnæringene og lokalbefolkningen ha visse særrettigheter i utnyttelsen av de ressurser som finnes i nasjonalparkene. Dette er nødvendig for å sikre primærnæringene og opprettholde bosettingen i områder som grenser opp til nasjonalparker.

Det bør derfor etableres en forvaltningsmodell for hver enkelt av nasjonalparkene hvor disse hensyn også vektlegges.

En slik forvaltningsmodell kan etableres ved at det opprettes et styre for hver nasjonalpark hvor lokale interesser er representert. I de samiske områder må det sikres samisk styring. I tillegg er det viktig at det ved utarbeidelse av standard verneforskrifter for de ulike verneområder tas hensyn til de tradisjonelle samiske næringene.

Sametinget vil komme tilbake til de enkelte verneforslag etterhvert som de blir sendt ut på høring.

Ingrid Wernberg (NSR/samarbeidsgruppa) fremmet følgende endringsforslag:

Side 1, 2. avsnitt, siste setning (Det er derfor positivt ...) strykes

Side 2, 4. avsnitt, 2. setning (I samiske områder ...) strykes.

Side 2, 5. avsnitt, siste setning rettes til " Sametinget krever derfor ubetinget at".

Side 2, 6. avsnitt etter første setning , tillegg " På dette planet har norge en rettsplikt til å sørge for at de interesser ivaretas som Grunnlovens § 110 A og ILO- konvensjonen 169 tar sikte på å verne"

III. VOTERING

Ingrid Wernbergs forslag til endringer enstemmig vedtatt

IV. ENDELIG VEDTAK

Hovedkomiteens for næringssakers innstilling med Ingrid Wernbergs endringsforslag enstemmig vedtatt.

SAK 32/92 LEIF DUNFJELL - SØKNAD OM FRITAK FOR VERVET SOM VARAREPRESENTANT TIL SAMETINGET I VALGKRETS 6 ALTA/KVALSUND

I. DOKUMENTER

Møtelederskapets innstilling til vedtak.

II. INNSTILLING

Møtelederskapets fremmet følgende innstilling:

Leif Dunfjell fritas fra sitt verv som vararepresentant i Sametinget for resten av perioden. Det foretas nytt valgoppgjør i valgkrets 6- Alta/Kvalsund for å kåre andre varamann til Samelista.

III ENDELIG VEDTAK

Møtelederskapets innstilling til vedtak enstemmig vedtatt.

**SAK 33/92 ST.MELD.NR. 58 (1991-92) OM STRUKTUR- OG
REGULERINGSPOLITIKK OVERFOR FISKEFLÅTEN (STRUKTUR-
MELDINGEN).**

I DOKUMENTER

- St. meld. nr. 58 Strukturmeldingen
- Høringsnotat om struktur- og reguleringspolitikk i fiskeflåten
- Sametingets vedtak i sak 30/91
- Professor dr.jur. Carsten Smith: "Om samenes rett til naturressurser - særlig ved fiskerireguleringer", En sakkyndig vurdering avgitt til Det kgl. fiskeridepartement, Oslo 9. juli 1990. (Trykt i Lov og Rett 1990, s. 507 ff.).
- Mot et nytt fiskeriregime for nordlige bestander? Forprosjekt for fylkesfiskarlagene ("Kystfiskarutredningen") Sekretærer: Ragnar Nilsen og Jan Henry T. Olsen, Tromsø november 1989.

II INNSTILLING

Hovedkomiteen for næringssaker fremmet følgende innstilling overfor Sametinget ved saksordfører Peder Mathisen:

1 Innledning

Sametinget sier seg tilfreds med at regjeringen nå har lagt frem en stortingsmelding om struktur- og reguleringspolitikken overfor fiskeflåten. Meldingen vil danne det nødvendige grunnlag i arbeidet med å finne frem til hvilke reguleringsmodeller som bør gjøres gjeldende i norsk fiskerinæring for å tilpasse flåtekapasiteten til ressursgrunnlaget. Hovedproblemet er og blir å få til en langsiktig og rasjonell ressursforvaltning, en høstningsmåte som sikrer det største langsiktige utbytte av fiskeressursene. Det gjelder nå å tilrettelegge for en fiskeripolitikk både nasjonalt og internasjonalt som gir de nødvendige forutsetninger for å drive et forsvarlig næringsfiske. Det er av største betydning at det produktive flerbestandskomplekset i Barentshavet og de kystområder som gjennom fiskevandring henger sammen med det, gjenoppbygges og sikres.

Sametinget viser til det faktum at fisket i sjøsamiske områder fra Nordre-Nordland til grensa mot Russland har vært den avgjørende faktor for den sjøsamiske kulturen og bosettingen så langt tilbake våre forfedre og historia vet å berette. I dag er det tradisjonelle hjemmefisket som vanligvis kombineres med en eller flere andre næringer, først og fremst lokalisert til fjordområdene. Men både her og i de ytre kystområder drives fisket oftest både for konsum og for salg. Nettopp denne formen for kombinasjon og målsetting utgjør en egen livsform og fiske må i denne forstand, som påpekt av Carsten Smith, sees som en kulturspesifikk samisk næring.

Den samiske og norske kystbefolkninga har høstet på en måte som viste seg å sikre vedlikehold av fiskebestanden, bl.a. gjennom lokal kunnskap og lokale standarder som har dannet egne forvaltningsregimer. Den frie allmenningsretten til fisket har i praksis vist seg å ha ulike lokale adgangsbegrensninger. Dette faktum sammen med fiskeribiologenes påvisninger av lokale fiskestammer, har i høy grad aktualisert rettighetsproblematikken rent allment innen kystfiskeriene. Dessuten har regjeringen senest i denne meldingen akseptert at staten har en rettsplikt til å gi den samiske befolkningen muligheter til å sikre og utvikle sin kultur, herunder det materielle kulturgrunnlag, som f.eks. fiske. Som den viktigste premiss for vår uttalelse, viser Sametinget til at regjeringen alt har fastslått at dersom dette nødvendiggjør særtiltak, har samene krav på det.

Som det eneste området med moderne fiskeri i verden har en i Nord-Norge på få år kommet langt i å bygge opp igjen fiskebestanden. Dette har alene latt seg gjøre på grunn av streng regulering, et ressursvennlig kystfiske og at kystbefolkninga har innsett sine langsiktige interesser på grunn av sin kunnskap og respekt for sammenhengen i ressursgrunnlaget. Skal et slikt fangstregime fortsatt ha politisk støtte og legitimitet, må den spredte bosetninga og den fleksible kystkulturen bli opprettholdt. Det er i denne sammenheng viktig å minne om at det kystnære fisket med passive redskaper i Nord-Norge aldri har ført til en situasjon med overfiske.

2 Samiske rettigheter i fisket

Fra tingets side har det vært en forutsetning at fiskerireguleringene må være i tråd med de politiske forpliktelsene som er nedfelt både i sameloven og i grunnlovsparagrafen. Folkerettslige bestemmelser om kulturvern, der den sentrale bestemmelsen er artikkel 27 i FN's menneskerettskonvensjon av 1966, danner kjernen i det menneskerettslige perspektivet for utformingen av reguleringsordninger for samene som etnisk folkegruppe. Carsten Smith oppslyser i den forbindelse i sin sakkyndige vurdering til Fiskeridepartementet: "Samer i Norge har derved et internasjonalt klagesystem hvis de mener at deres rettigheter blir krenket." (s. 7) og han antok i samme forbindelse at den norske Høyesterett ville bygge på den internasjonale regel om den sto i motstrid med norske rettsregler (s. 15).

Sametinget har tidligere påpekt at det sjøsamiske fisket må gis ordninger som tilfredsstillende kan ivareta samenes næringsgrunnlag og tilpasning, spesielt i kombinasjonssammenheng hvor fisket inngår. Tinget vil videre vise til momenter som Carsten Smith påpeker kan ha betydning for rekkevidden av artikkel 27 (s. 24 ff.):

- Den historiske utviklinga for den sjøsamiske livsformen det siste hundreåret har vist at denne livsformen nå står i en "fem på tolv"-situasjon.
- Det avgjørende er ikke bare størrelsen på inngrepet, men hvilke kulturgrunnlag som står igjen etter inngrepet.
- Når det gjelder adgangen til å kompensere inngrep med andre positive tiltak, må det fremheves at avgjørende for sikring av samisk kultur i dag, er videreføring av bosettingen i de samiske lokalsamfunn."

Sametinget er av den bestemte oppfatning at det i dag er nødvendig med særtiltak for den samiske kystbefolkninga.

Sametinget har som uttalt målsetting å forvalte ressursene i de samiske nærområdene, og i denne sammenheng er spørsmålet på hvilken måte fangstrettighetene skal forvaltes i fremtiden. I den videre oppfølging av strukturmeldingen forventer Sametinget at det nå utformes reguleringer og institusjonelle ordninger som i praksis ivaretar statens rettsplikt overfor den samiske kystbefolkninga.

Tinget går inn for et opplegg for utforming av en egen fiskerisone med regulering av brukstyper og fredningsbestemmelser for å sikre ressursgrunnlaget for kyst- og fjordfiskere. Med kravet om en egen fiskerisone er det tale om en kollektiv rett til å utøve fiske i en åpen almenning for alle som har tilhold innenfor et geografisk avgrenset område. Gitt de statlige reguleringer som er nødvendig for å opprettholde ressursgrunnlaget, bør de lokale områder få større ansvar i forvaltningen av sine egne ressurser. I slike forvaltningsorgan ser vi det påkrevet av den samiske befolkninga, gjennom Sametinget, blir representert på linje med de politiske organ den lokale befolkninga ellers er representert gjennom.

3 Nærmere om strukturmeldingens vurderinger og analyser

Sametinget slutter seg til at de oppsatte målsettingene for næringen står fast, og at vern av ressursgrunnlaget i dagens situasjon gis en prioritert stilling. Hele grunnlaget for fiskerinæringen må heretter bygge på å ivarta ressurs hensynet og sikre kystbefolkningas rett til ressursene.

I de deler som omfatter analyse av ressursforvaltning og fiskeriøkonomi foreslås det å redusere omfanget av næringsstøtten og redusere subsidiebruken ved å legge om til mer næringsnøytrale virkemidler for å bidra mer effektivt til å nå distrikts- og næringspolitiske mål. Det er ingen tvil om at de rene næringsoverføringene har bidratt til å opprettholde total overkapasitet i fiskeriene og redusert grunnlaget for en selvbærende næringer. Dette gjelder spesielt støtteordninger for store havgående fiskefartøy. Sametinget vil derfor gå inn for at næringsstøtten og subsidiebruken blir omprioritert til fordel for kyst- og fjordfiskeflåten.

4 Ressursavgift og fiskarmanntallet

Sametinget støtter meldingens forslag om en årlig avgift for å ha fartøyer innført i merkeregistret. Forholdene i dag er slik at det er for mange typer fartøyer som kan defineres som fiskefarkoster i ly av å stå oppført i merkeregisteret. En årlig avgift vil medføre en opprydding i fartøyregisteret, og den vil kunne bidra til at merkeregisteret gir et mer realistisk bilde av den aktive fiskeflåten. Avgiftssatsene må differensieres regionalt og mellom bruks- og fartøygrupper. Derimot går Sametinget imot at denne avgiften på sikt skal gå over til en allmenn ressursavgift på fisket. Dette vil være å innføre en ekstrabeskatning av norske fiskere.

Meldingen går inn for å skjerpe kravene til ervervtillatelse for å gi ytterligere bedre vern for yrkesfiskere. Det foreslås at fiskarmanntallet utvides med et blad C. Dette innebærer krav om utvist aktivitet i fiske i 3 av de siste 5 år for å kunne erverve fiskefartøy også for størrelser under 15 meter. Dette er en betydelig skjerpelse av ervervskravene sett i forhold til dagens system.

Fiskarmanntallet er først og fremst opprettet av hensyn til fiskernes sosiale ordninger. Sametinget sier seg tilfreds med at blad A og blad B i manntallet vil bli opprettholdt. Yrkeskravene i fisket må ikke skjerpes i en slik grad at det får negative konsekvenser for mange utøvere i næringen. Det har for Sametingets del vært viktig å sikre kyst- og fjordfiskernes rettmessige andel av kvotene. Spesielt har det fra tingets side vært av betydning å verne om status for blad A fiskere, som ofte driver fiske i kombinasjon med andre næringer. Fiskere på blad A har allerede fått beskåret mange av sine rettigheter ved endring av vilkårene for opptak i manntallet.

Sametinget vil vise til sitt tidligere vedtak hvor en sterkt gikk imot å endre departementets forslag om å endre vilkårene for opptak i fiskarmanntallet. Det er likevel positivt at meldingen gir signaler om at grupper som tradisjonelt driver fiske i kombinasjon med annet erverv ikke vil bli omfattet av de samme strenge krav om ervervstillatelse som ellers skal gjelde. Det vil være et vesentlig inngrep i samisk næringsvirksomhet om kyst- og fjordbefolkningen ikke oppnår ervervstillatelse gjennom sin status som blad A eller blad B fiskere. Sametinget kan ikke under noen omstendighet akseptere en slik utvikling. Det vil også være et klart brudd på statens forpliktelser om samisk kulturvern slik det er nedfelt i sameloven. Sametinget motsetter seg innføring av et nytt blad C i fiskerimantallet.

5 Framtidig reguleringssystem

I forslaget til et nytt reguleringssystem er det et hovedpunkt å stimulere til en allsidig sammensatt flåte. Meldingen trekker et skille mellom havfiske- og kystfiskeflåten, flåtegrupper som det er viktig å beholde fordi de oppfyller forskjellige funksjoner i norsk fiskeripolitikk. Som en ledende fiskerinasjon, blir det sagt, må det være en naturlig næringspolitikk å opprettholde en diffensiert flåtestruktur. Sametinget vil vise til rapporten fra en tverrfaglige forskningsgruppe, "kystfiskeutredninga", der det sies at sikring av "bio-økonomisk" lønnsomhet er samtidig sikring av lønnsomhet for kystfiskeflåten og for fiskebruka på de 250 fiskeværa langs kysten som holder oppe bosetninga. Sametinget vil derfor understreke at det spesielt i Nord-Norge gjelder ikke bare å satse på en differensiert flåtestruktur, men nærmere bestemt på en allsidig kystfiskeflåte.

6 Kystfiskeflåten

I reguleringssystemet for kystflåten er det forslag om å bygge på fri tilpasning innenfor totalkvoter som et hovedprinsipp. Mer konkret foreslås det en konkurransbasert modell med fritt fiske innenfor periodiserte gruppekvoter.

Sametinget frykter for at dette systemet for kystflåten vil føre til betydelig ustabilitet og produksjon. Selv med bestemmelser om periodisert fiske vil en fri tilpasning innenfor gruppekvoter føre til økt konkurranse der alle går på havet for hurtigst mulig å sikre seg sin andel av kvoten. Det vil i sin konsekvens føre til styrtfiske, dårlig kvalitet og lavere pris. Som helhet vil trolig det totale økonomiske utbytte og den samlende verdiskapning ikke øke, men sannsynligvis bli redusert.

I et slikt konkurransesystem vil de fartøyer som er best utrustet ha et fortrinn på bekostning av de fartøyer som har en mindre effektiv og rasjonell drift. Fordelingsresultatet vil bli urettferdig ved at de mindre effektive fartøyene som er avhengig av driftsoptimale forhold ikke får anledning til å delta før kvotene er oppfisket.

Dette vil rive vekk driftsgrunnlaget for store deler av den mindre flåtegruppen med de konsekvenser det har for sysselsetting og bosetting. Skjev fordeling av mulighet for deltakelse i fisket, både for fartøygrupper og regioner, kan lett bli resultatet av meldingens forslag til reguleringsmodell.

Fri tilpasning innenfor en totalkvote vil i tillegg skape usikkerhet om driftsopplegg og gi mindre rom for planlegging og organisering av fisket for den enkelte. En båteier innenfor en maksimalkvote har ingen garanti for å kunne ta del i fisket før det stoppes med den usikkerhet dette skaper. Kyst- og fjordfiskerne må bedre sikres mulighet til å fiske når fisken er ved kysten i de ulike regionene. Med en periodisering som meldingen legger opp til, er det den mindre delen av flåten som vil være taperne idet man ikke kan ta sin tildelte kvote i vårsesongen da, fisken er mest tilgjengelig og best betalt. Sametinget støtter derfor ikke forslaget om periodisering av fisket. Sametinget kan heller på ingen måte akseptere et reguleringsystem basert på fri tilpasning innenfor en totalkvote. I et slikt reguleringsystem, der den sterkeste rett får rå, er de samiske områder så utsatt at store grupper fiskere blir presset ut av næringa.

De særtiltak som Sametinget går inn for, er som nevnt opprettelse av en egen samisk fiskerisone i fjordområdene i Nordre-Nordland, Troms og Finnmark. I denne forbindelse går tinget inn for:

- at det opprettes en ordning der det kun er tillatt å fiske med konvensjonelle redskaper. Alle trålredskaper, not og snurrevad forbyes. En snarlig forsøksperiode på tre år kan bl.a. omfatte hele fjorden i de områder som kommer inn under næringskombinasjonsprosjektet.
- at hver fisker, uansett båtstørrelse, sikres en personlig kvote som er så stor at det går an å leve av den. Dette kombineres med en fartøykvoteordning. Næringskombinasjonsutøvere må også sikres en grunnkvote som gir en reell inntekt fra fiskeriene.
- Sametinget må sammen med departementet ta initiativ for å få oppfylt statens rettsplikt m.h.t. forvaltningsordninger og andre tiltak, samt for å få nærmere rede på de faktiske økonomiske og sosiale virkninger av de siste års reguleringer i samiske kystområder.

- Så snart man har høstet erfaringer med en samisk fiskerisone og utvalgets innstilling foreligger, legges saken påny fram til politisk behandling i Sametinget og departementet.

7 Havfiskeflåten

En videreføring av konsesjonssystemet for havfiskeflåten med adgang til å kjøpe og selge eller slå sammen konsesjoner med mulighet for personlig gevinst for rederne, vil ytterligere kunne bygge opp under stordriftsfordeler som derigjennom lett kan føre til ytterligere sentralisering av flåte og miljøer. Problemet vil i første rekke kunne føre til utilsiktede regionale utslag som systemforslaget vil avle frem. Det nye forslaget til regulering av havfiskeflåten vil vanskelig kunne legge til rette for at de fiskeriavhengige områdene får utnytte sine naturgitte fortrinn. Spesielt for Nord-Norge og Finnmark gjelder det å få et system som retter opp skjevheten og at tapte fangstandeler tilbakeføres.

Når konsesjoner knyttes til fartøyet vil fartøyet ha en mobil og svært attraktiv omsetningsverdi. Gjennom at konsesjonen følger fartøyet så skapes det et konsesjonsmarked for et gode som offisielt ikke er omsettelig, selv om denne praksis er blitt godkjent av fiskerimyndighetene. Hvis en er opptatt av å binde kvantum/leveranser til et fylke eller region, så er det opplagt at bindingene på kjøp og salg av konsesjoner må være sterke. Hvis ikke, vil rettighetene/konsesjonene havne der kjøpekraften er størst og kredittmulighetene er gunstige, med fare for geografisk opphoping og skjev regional fordeling av flåten.

8 Flerbestandsforvaltning

Når det gjelder den fremtidige ressursforvaltning er det positivt at meldingen gir signaler om en flerbstandsforvaltning hvor ressursene i havet sees i en helhetlig økologisk og bio-økonomisk sammenheng. En slik flerbstandsstrategi vil bedre kunne maksimere det økonomiske langtidsutbytte innenfor rammen av det som er økologisk forsvarlig å høste. På kort sikt vil nok en slik strategi skape problemer om å finne frem til rettferdige flåtefordelingsnøkler. Hvis en i denne sammenheng beslutter at en større del av lodda skal gå til mat for torskbestandene, vil det f.eks. utløse kompesasjonskrav fra ringnotflåten.

Det er også positivt at en i meldingen vil forsere forskningsarbeidet med å finne frem til mulige skiller mellom kystbestander og oseanisk bestand av torsk. Dette vil kunne legge grunnlag for en mer adskilt regulering av kyst- og havfisket på

torsk. Sametinget har tidligere uttalt at det må settes inn ressurser på å få kartlagt lokale torskestammer som kan danne grunnlag for fremtidige reguleringer uavhengig av den norsk-arktiske torskestammen slik systemet fungerer i dag. Frem til nå har kystflåten måttet betale en uforholdsmessig stor andel av kostnadene ved reguleringene når det er den kapitalintensive havfiskeflåten har overbeskattet fiskeressursene i Barentshavet.

9 Konklusjon

Sametinget er av den bestemte oppfatning at det i dag er nødvendig med særtiltak for den samiske kystbefolkninga. Med hensyn til å ivareta samiske interesser i fiskerierne må en finne frem til ordninger som gir et rettferdig utfall av reguleringene, og som oppfyller forpliktelsene med å sikre det materielle grunnlag for kulturvern.

- I. Sametinget har som uttalt målsetting å kunne forvalte naturressursene i samiske nærområder. Sametinget går derfor inn for:
 - opprettelse av en egen samisk fiskerisone i fjordområdene i Nordre-Nordland, Troms og Finnmark. Innafor denne sonen må det opprettes en ordning der det kun er tillatt å fiske med konvensjonelle redskaper. Alle trålredskaper, not og snurrevad forbys. En snarlig forsøksperiode på tre år kan bl.a. omfatte hele fjorden i de områder som kommer inn under næringskombinasjonsprosjektet.
 - Sametinget må sammen med departementet ta initiativ for å få oppfylt statens rettsplikt m.h.t. forvaltningsordninger og andre tiltak, samt for å få nærmere rede på de faktiske økonomiske og sosiale virkninger av de siste års reguleringer i samiske kystområder.
 - Så snart man har høstet erfaringer med en samisk fiskerisone og utvalgets innstilling foreligger, legges saken påny fram til politisk behandling i Sametinget og departementet.
- II. Sametinget har som mål at fiskeripolitikken skal sikre et skikkelig utkomme for å bevare den desentraliserte bosettingen i de samiske områdene.
 - Alle i samiske bosettingsområder som driver tradisjonelt fiske med passive redskaper skal få anledning til det.

- Det må i størst mulig grad skje en omlegging til et kyst- og fjordfiske.
- Sametinget vil ikke tilrå at det innføres ordninger som vanskeliggjør nyrekruttering.

- III.
- Sametinget ser det som nødvendig at det etableres et reguleringsystem som baseres på økologiske og bærekraftige prinsipper, og som sikrer maksimal sysselsetting og omlegging av virkemiddelbruken.
 - Sametinget støtter opp om arbeidet med å etablere en flerbestandsforvaltning hvor ressursene i havet ses i en helhetlig økologisk og bioøkonomisk sammenheng.
 - Sametinget finner det positivt at en på sikt vil arbeide med kartlegging av torskeressursene for å finne frem til adskilte reguleringer basert på kystnære torskestammer og den oseaniske torskebestanden.
 - Sametinget finner ikke å kunne akseptere et regulerings-system basert på omsettelige kvoter, uansett bindinger.
 - Strukturmeldingens forslag til nytt reguleringsystem for kystflåten basert på prinsippet om fri tilpasning innenfor en totalkvote kan ikke godtas.
 - Sametinget vil foreslå at hver fisker, uansett båtstørrelse sikres en personlig kvote som er så stor at det går an å leve av den. Dette kombineres med en fartøykvoteordning. Næringskombinasjonsutøvere må også sikres en grunnkvote som gir en reell inntekt fra fiskeriene.
 - Sametinget støtter ikke forslaget om periodisering av fisket.
 - Sametinget støtter ikke forslaget til nytt regulerings-system for havfiskeflåten gjennom en videreføring av konsesjonssystemet med adgang til kjøp og salg eller mulighet til å slå sammen konsesjoner.
 - Utvidelse av fiskarmanntallet med et blad C som skal fungere som en betingelse for å få tildelt kvote, kan Sametinget ikke akseptere. En slik prioritering av fiskere for å få tildelt kvoter er å frata andre fiskere på blad A og B historisk ervervede rettigheter til fiske, samtidig som prinsippet om kulturvern med basis i det materielle grunnlag blir undergravd.

- Sametinget støtter meldingens forslag om en årlig avgift for å ha fartøyer innført i merkeregistret. Avgiftssatsene må differensieres regionalt og mellom bruks- og fartøy-grupper. Derimot går Sametinget imot at denne avgiften på sikt skal gå over til en allmenn ressursavgift på fisket.

Henry Minde (NSR/samarbeidsgruppa) fremmet følgende endringsforslag:

Side 6, strekpunkt 2: Sametinget må sammen med departementet ta initiativ til å nedsette et hurtigarbeidende utvalg

Side 7, I - strekpunkt to: Sametinget må sammen med departementet ta initiativ til å nedsette et hurtigarbeidende utvalg ...

På side 5 i siste avsnitt strykes ordet fjordområdene og det samme på side 7, I - punkt 1.

III VOTERING

Henry Mindes endringsforslag enstemmig vedtatt

IV ENDELIG VEDTAK

Hovedkomiteen for næringssakers innstilling med endringsforslag fra Henry Minde enstemmig vedtatt.

Ved protokollen:

Roger Kalstad